

Bu rapor; Enerji İşleri Genel Müdürlüğü, Enerji Politikaları ve Stratejileri Dairesi Başkanlığı Personeli tarafından hazırlanmış olup, haberler ilgili kaynakların özetidir.

“DÜNYA ENERJİ GÖRÜNÜMÜ”

73

Dilek AĞRI:	Avrupa Birliği Ülkeleri Enerji Görünümü
Sinem ÇAYNAK:	Amerikalar & Asya & Pasifik Enerji Görünümü
Feyyaz ŞİMŞEK:	Rusya ve Hazar Bölgesi Enerji Görünümü
Barış İLTER:	Orta Doğu ve Kuzey Afrika Enerji Görünümü
Muhittin İZGİ:	
Ali GÜLMEZ:	Think - Tank Kuruluşları
Volkan YARAMIŞ:	
Çağrı SAĞLAM:	Think – Tank (İklim Değişikliği)

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ ENERJİ GÖRÜNÜMÜ

ALMANYA - BELÇİKA:

Çarşamba günü, Alman Gasunie CEO'su Han Fennema, Almanya'nın Open Grid Avrupa (OGE) ve Belçikalı boru hattı operatörü Fluxys'un (FLUX.BR), parlamentonun sınır ötesi ortaklıklara izin vermesi doğrultusunda, potansiyel ortak olabileceğini belirtmiştir. Gasunie CEO'su Han Fennema'nın Reuters'e verdiği demeçte, böyle bir olasılığın ortaya çıkması durumunda, ortak girişimlerin ötesinde işbirliğinin ele alınacağı ifade edilmiştir.

<http://www.reuters.com/article/2014/03/19/us-gasunie-alliances-idUSBREA211Y920140319>

AVRUPA BİRLİĞİ:

Reuters tarafından görülen taslak bir belgeye göre, Avrupa Birliği liderleri, bloğun 2030 yılı iklim ve enerji hedeflerinin kabul edilmesi için Ekim ayına kadar süre ayarlamaya hazırlanıyor. Perşembe ve Cuma günleri yapılan toplantılardaki taslağa göre, Avrupa Konseyi'nin Haziran ayındaki toplantısında iklim ve enerji konuları üzerinde bir ilerleme kaydedilip, en geç 2014 yılı Ekim ayında, yeni politika çerçevesi üzerinde nihai bir karar alınması sağlanacaktır.

<http://www.trust.org/item/20140319162839-eeekut/?source=hpbreaking>

İTALYA:

Avrupa'nın en büyük gaz taşıma şirketlerinden biri olan İtalya merkezli SNAM, Avrupa'ya, Ukrayna üzerinden gelen Rus gazının, artan kriz nedeniyle tehdit altında olduğuna dikkat çekmekte bu nedenle de 2015 yılı itibarıyla Doğu Avrupa'ya gaz iletimini sağlayacak yeni bir altyapıya hazırlanmaktadır. İtalya'nın yerel enerji talebinin yaklaşık % 90'ı Kuzey Afrika, Hollanda ve Rusya menşeli gaz kaynaklarından beslenmektedir. Yabancı gaza son derece bağımlı ülkenin gaz ihraç etmesi şimdiye kadar hiç mümkün değildi. Bu yıl İtalyan gaz taşıyıcısı tarafından, ülkenin kuzeyinde iki yönlü akış kapasitesi inşa etmek için yaklaşık 700 milyon € tahsis edilmiştir.

<http://www.energymarketprice.com/SitePage.asp?act=NewsDetails&newsId=14266&trydf=>

POLONYA:

Reuters'de yer alan habere göre, Polonya'nın en büyük altyapı hizmeti grubu PGE PGE.WA, Hitachi liderliğindeki bir konsorsiyumda, kömür yakıtlı güç ünitesi inşa etmek için 1,07 milyar \$ ortaya koymuştur. Polonya'da birçok santral kullanım sürelerini doldurduğu için kömüre bağımlı enerji sektörü ağır yatırımları gerektirmektedir. PGE'nin Turow santralinde kurmayı planladığı yeni ünite beş yıl içinde eski olanları yeni olanlarla değiştirme üzerine tasarlanmıştır.

<http://www.reuters.com/article/2014/03/18/us-poland-budimex-hitachi-capital-idUSBREA2H1V820140318>

İNGİLTERE – FRANSA:

Siyasi partileri aşan bir think-tank olan Carbon Connect tarafından hazırlanan bir rapora göre, İngiltere'nin, Fransız EDF'e önerdiği Somerset ve Hinkley Point C nükleer santrallerinin getirisi, diğer projelerden çok daha yüksek olacaktır. İngiltere Hükümeti, EDF'e kredi garantisini ile 35 yıl boyunca üretilen elektrik için sabit bir minimum fiyat ödemeyi kabul etmiştir.

<http://www.hazardexonthenet.net/article/72599/UK-report-says-returns-for-EDF-from-new-nuclear-plants-will-be-much-higher-than-usual.aspx>

AMERİKALAR & ASYA & PASİFİK ENERJİ GÖRÜNÜMÜ

ÇİN:

Rusya'nın Batı ile çatışmasının, Çin ile ilişkilerini nasıl etkileyeceği ve "Rusya'nın yükselişi"nin Pekin için bir tehdit olup olmayacağı hususunda tam bir belirsizlik durumu hakim. Rusya'nın Kırım zaferinden sonra makul olmayabileceği ve Pekin'in Moskova ile anlaşma sağlamasının çok daha zor olabileceğine yönelik endişeler mevcut. Bununla birlikte, Çin için Rusya'nın bir tehlike olmayacağı ve Çin'e yönelik stratejik baskı unsurunun temelde ABD önderliğinde batılı güçlerden geldiğine dikkat çekiliyor. ABD'nin Rusya'ya karşı enerji ve ekonomik yaptırımlarının, Çin-Rusya arasında enerji işbirliği ve stratejik ortaklığın inşa edilmesi açısından olumlu bir faktör olacağı savunuluyor.

<http://www.bbc.com/news/world-asia-china-26660494>

ŞİLİ:

Yeni Hükümetin çevresel kaygıları dikkate alarak büyük enerji projeleri için planlarını gözden geçireceği kaydediliyor. Bakanlar Kurulu'nun HidroAysen projesinin geleceği hakkında 2 ay içerisinde karar vereceği belirtiliyor. Ocak ayında bakanlar komitesi tarafından projenin nehirlerdeki su hacmi ve yakınındaki buzulları nasıl etkileyebileceğine dair ek çalışma istendi.

<http://www.bbc.com/news/world-latin-america-26655485>

BM-GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER:

Birleşmiş Milletler tarafından yapılan açıklamada, nüfusu ve ekonomisi büyüyen gelişmekte olan ülkelerin önümüzdeki yıllarda enerji ve su talebinde çift krize neden olacağına dikkat çekildi. Yayımlanan raporda; elektrik ve temiz su talebinin dünyanın sınırlı kaynaklarını zorlayabileceği belirtiliyor. Artan nüfus ve büyüyen ekonomilerin önümüzdeki yıllarda enerji ve temiz su talebinin değişen yaşam tarzları ve tüketim kalıpları doğrultusunda artmaya devam edeceği ve bu durumun sınırlı doğal kaynaklar üzerindeki mevcut baskıları arttıracığı ifade ediliyor.

<http://timesofindia.indiatimes.com/home/environment/developmental-issues/World-faces-water-energy-crisis-United-Nations/articleshow/32479766.cms>

KANADA:

Kanada Maliye Bakanı Joe Oliver, Kanada-Çin Sanayi ve Ticaret Odası üyelerine ülkesinin artan enerji talebini karşılamak için mevcut rezervleri olduğunu anlattı. Oliver, Kanada'nın ihracat ekonomisinin çeşitlendirilmesinin her iki taraf için kazan kazan durumu olduğunu belirtti. Kanada Çin'in ihtiyacı olan kaynaklara sahiptir. Bakan açıklamasında, Kanada'nın Çin'in uzun vadede bağımlı olabileceği enerji ortağı olduğunu belirtti.

http://www.upi.com/Business_News/Energy-Resources/2014/03/20/Canada-courts-China-as-energy-partner/UPI-99901395320982/?spt=rln&or=2

RUSYA VE HAZAR BÖLGESİ ENERJİ GÖRÜNÜMÜ

RUSYA-UKRAYNA:

Reuters'e göre Kırım, Ukrayna'ya ait olan sınırları içindeki petrol ve gaz varlıklarını kamulaştırarak bunları Rusya'ya satabilir. Kırım Başbakan Yardımcısı, Ukrayna bir devlet kuruluşu olan Chornomorneftegaz'ın kontrol altına alınıp daha sonra Gazprom'a satarak özelleştirme olabileceği olasılığını ima etti. Başbakan Yardımcısı Rustam Temirgaliev, şirketin kamulaştırılması sonrası açık bir karar alınarak, Gazprom ya da bunun gibi diğer büyük bir yatırımcının ortaya çıkması halinde özelleştirmenin yürütüleceğini söyledi. Kırım'daki Rus destekli hükümet, Ukrayna'dan ayrılmak için 16 Mart'ta referandumla gitme kararı aldı. Kırım'da devam eden siyasi soğukluk Ukrayna'nın petrol ve gaz emellerini zaten durdurdu. Ukrayna'da iki deniz sondaj kuyusu için uluslararası petrol şirketleri, bir konsorsiyum ile ilk aşamada 735 milyon dolar yatırıma yol açacak bir anlaşmayı imza altına almaya yaklaşmıştı. ExxonMobil liderliğinde, Shell, Romanya'nın OMV Petrom ve Ukrayna'nın Nadra Ukrayna ortaklığından oluşan konsorsiyum, özellikle Karadeniz'deki Skifska alanında tahmini 200-250 milyar metreküp doğalgaz ile ilgilenmişti.

<http://oilprice.com/Energy/Energy-General/Russia-Eyes-Crimeas-Oil-and-Gas-Reserves.html>

RUSYA-ALMANYA:

Alman elektrik şirketi RWE derin bir enerji endüstrisi krizinden çıkmak için, Rusya'nın en zengin ikinci adamı Mikhail Fridman liderliğindeki yatırımcılara, bir teklifle petrol ve gaz birimi DEA şirketini karlı bölümünden vazgeçerek satmak istiyor. Avrupa'nın zayıf enerji talebi bu ayın başlarında 1949 yılından bu yana ilk defa net zarar açıklayan RWE'yi vururken, 30,7 milyar avro borç ve yenilenebilir enerji kapasitesindeki dalgalanma da piyasa dışındaki kömür ve gaz yakıtlı santrallere itti. RWE pazar günü, bu işlem hakkında Alman hükümetinin anlaşmaya karşı olacağına ilişkin hiçbir belirti almadıklarını söyledi. Almanya Ekonomi Bakanlığı sözcüsü pazartesi günü, Avrupa'nın en büyük ekonomisinin, anlaşmanın doğal gaz kaynakları için bir tehdit olacağından endişeli olmadığını söyledi.

<http://www.reuters.com/article/2014/03/17/rwe-rwe-dea-stocks-idUSL6N0ME3YJ20140317>

RUSYA-KIRIM-UKRAYNA:

Rus haber ajansı RIA'ya göre Kırım'ın ilk başbakan yardımcısı Rustam Temirgaliev salı günü, Rus devlet enerji şirketi Gazprom'un Kırım'ın petrol ve gaz sektörünü geliştirmeyi önerdiğini, bunun şirketin kendilerine bir öneri ile ilk yaklaşımı olduğunu söyledi. Herhangi bir Rus şirketi Ukrayna bölgesinde petrol ve gaz endüstrisini geliştirmek için öneride bulunsaydı bunu Kırım'dan resmi olarak isteyecekti. Interfax haber ajansının bildirdiğine göre Temirgaliev cuma günü yaptığı açıklamada Kırım'ın, Ukrayna enerji şirketi Chornomornaftohaz'ı Rus şirketi Gazprom'a satabileceğini söyledi. Kırım, Karadeniz'deki doğal gaz alanları da dâhil olmak üzere kendi topraklarındaki Ukrayna devlet şirketlerinin mülkiyetini alacağını geçen hafta söylemişti.

<http://www.ibtimes.com/russian-energy-firm-looks-develop-crimeas-oil-gas-sector-1562049>

RUSYA-AB:

Enerji sektörü, enerji yaptırımlarının uygulanması halinde Rusya'da zarar görebileceği gibi Rusya'nın mevcut müşterileri açısından da en azından o kadar zarar görebilir. Rusya şu anda dünyanın en büyük ham petrol ve ikinci büyük doğal gaz üreticisi durumunda bulunuyor. Uluslararası Ticaret Merkezinin Ticaret Haritası, 2012 yılında Rus petrol ve gazı için Avrupa Birliği'nin faturasının 156,5 milyar dolar tutarında olduğunu gösteriyor. Paris merkezli Uluslararası Enerji Ajansı, aynı yıl Avrupalı üyelerin Rusya'dan ham petrol, akaryakıt ve gaz bazlı endüstriyel yem stoğu yüzde 32'sini ithal ettiğini söylüyor. Washington'da ABD Enerji Bakanlığı'na göre ise, AB, Türkiye, Norveç, İsviçre ve Balkan ülkeleri, geçen yıl Rusya'dan doğal gazın yüzde 30'unu aldı. AT Kearney'in Rusya ve BDT Petrol ve Doğalgaz Uygulama Başkanı olan Joerg Doerler, diğer kaynaklardan gaz almak için herhangi başka seçeneklerin Avrupalı tüketiciler için muhtemelen daha yüksek fiyatlar anlamına geleceğini, bu yüzden ilgili siyasi iradenin çok fazla olacağını ve arz kaynaklarının çeşitlendirilmesi gerektiğini düşündüğünü söyledi.

http://voiceofrussia.com/radio_broadcast/no_program/269865137/

ORTA DOĞU & KUZEY AFRİKA ENERJİ GÖRÜNÜMÜ

ÜRDÜN:

First Solar ve Şems Ma'an Power Generation Ürdün'de yapılması planlanan 52.5 MW Şems Ma'an güneş santrali için elektrik satış anlaşması imzaladılar. Elektrik üretimi ve dağıtımı için, Ulusal Elektrik Şirketi ile ülkenin düzenleyici otoritesi arasındaki anlaşma 20 yıllıktır. Şems Ma'an Power Generation şirketinin bir hissedarı olan First Solar GmbH şirketi, Ürdün'de güneş enerjisine yönelik fırsatları takip etmek için kurulmuştur. İnce film PV modülleri tedarikinin yanı sıra, First Solar EPC, işletme ve bakım hizmetlerini kapsayacak projeler yürütecek.

<http://renews.biz/63123/first-solar-ropes-jordan-pv-offtaker/>

İSRAİL:

Denizaşırı Özel Yatırım Kurumu (OPIC), 110MW'lık İsrail Ashalim güneş enerjisi santrali yapımını desteklemek için Negev Energy-Ashalim Thermo-Güneş Ltd.'nin 250 milyon dolarlık kredisini onayladı. Negev Çölü üzerinde olacak olan proje, OPIC, ABD hükümetinin kalkınma finans kurumundan fon almak için yapılan ilk yoğunlaştırılmış güneş enerjisi(CSP) girişimidir. Negev Energy, İspanyol şirketi ABENGOA ve İsraili altyapı grup Shikun & Binui tarafından kurulmuş bir ortak girişimdir. İkili tamamı 250mW kurulu güçte olacak olan Ashalim tesisinin 3 ünitesinden biri ve 110 MW Kurulu gücün İsrail devlet ihalesini kazandı.

<http://renews.biz/63371/250m-injection-for-israeli-csp/>

<http://www.brookings.edu/research/opinions/2014/03/19-world-oil-price-alkhatteeb>

DÜNYA PETROL FİYATLARININ YÜKSEK VE İSTİKRARLI OLMASININ NEDENLERİ

On yıllık bir dalgalı fiyat döneminden sonra, son üç yıldır ham petrol fiyatları ortalama 110 dolar/varil seviyelerinde seyretmiş ve petrol piyasasında alışılmadık bir istikrar dönemine girilmiştir. Ancak, 2014 yılında, beklenenden daha zayıf talebin olması ve arzın genişlemesi neticesinde petrol fiyatlarının ortalama 105 dolar/varil düzeyine gerileyeceği tahmin edilmektedir. Burada belirtmeli ki, ABD'deki kaya petrolünün piyasaya girmesine karşın, Suriye, Libya ve Nijerya'daki olaylar arz fazlasının oluşmasını engellemiştir. Petrol fiyatları son yıllarda yüksek seyredebilmiştir, ancak ne kadar süre daha 100 doların üzerinde kalabileceği belirsizdir.

1973 petrol krizi sonrası birçok ülkede olduğu gibi ABD'de de enerjide kendine yeterliliği hedefleyen bir arayış başlamış ve son yıllarda kapsamlı bir nükleer program geliştirmek, biyoyakıt geliştirmek ve giderek daha pahalı kaynaklardan petrol aramak gibi girişimlerde bulunulmuştur. Ayrıca, Brezilya'nın derin su kuyuları ve Batı Afrika'nın düşük kükürlü petrol yataklarındaki çalışmalar Ortadoğu'dan gelen petrole bağımlılığı azaltmaya katkı sağlamıştır.

Daha yakın zamanlarda ise, ABD'deki sıra dışı petrol ve gaz kaynaklarının gelişimi enerji akışı ve politikalarında bir devrime neden olmuş ve ABD'yi gaz ihracatçısı olma eşliğine getirmiştir. Kaya gazı ve petrolündeki gelişmeler mucizevi bir etki yaratmış olsa da, üretimin daha pahalı (60-80 dolar/varil) olmasından ötürü risk söz konusudur. Dolayısıyla ABD'nin yerli üretimi ve bölgedeki üretim fiyat dalgalanmalarına karşı oldukça savunmasız durumdadır.

Analistler, "kolay petrol" çağının sona erdiğini ve sermaye yoğun işleme ile pahalı çıkarma dönemine girildiğini belirtmektedirler. Kaya gazı ve petrolü sektöründe 1 dolarlık bir gelir için 1.5 dolarlık bir sermaye yatırımı gerekmektedir. Bu sebepten ötürü büyük petrol şirketleri Ortadoğu bölgesindeki kolay petrol alanlarındaki faaliyetlerini genişletmek adına kaya gazı ve petrolü sektörüne sırtlarını dönmektedirler.

Ayrıca, dünya ekonomisindeki yavaş iyileşme ve Hindistan ile Çin gibi ekonomilerdeki beklenmedik düşük büyüme oranları göz önüne alındığında, petrol fiyatlarının düşeceği bir kesinlik gibi görünmektedir. Talepteki büyümenin genişleyen arzın gerisinde kalması neticesinde -kâr elde edebilmesi için yüksek petrol fiyatlarına bağımlı olan- ABD petrol endüstrisi muhtemel fiyat dalgalanması karşısında yalpalayabilir mi sorusu gündeme gelmektedir.

Diğer taraftan, Ortadoğu'daki petrol üretimi düşük maliyetli olmasına rağmen, bölge ülkelerinden sadece birkaçı 100 doların altında bir petrol fiyatıyla baş edebilir durumdadır. Bölge ülkelerinin hükümet harcamalarını karşılayabilmeleri için 90 dolar veya daha fazla seviyede bir petrol fiyatı olması gerekmektedir. Hatta petrolün varilinin 100 dolar düzeyine inmesi bile bölgedeki kamu harcamalarını önemli ölçüde azaltacaktır.

Petrol fiyatlarındaki hızlı düşüş hem Ortadoğu'daki siyasal istikrarı tehdit edecek, hem de ABD'de gelişen petrol endüstrisinin faaliyetlerini alttan alta oyacaktır. Fakat yüksek fiyatlar da dünya ekonomisindeki istikrarı tehdit etmektedir. Öyle ki, ekonomist James Hamilton'un çalışmalarına göre, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'de ortaya çıkan 11 resesyondan 10 tanesi petrol fiyatlarındaki artışlar neticesinde gerçekleşmiştir.

Fiyat istikrarının olması halinde, bir taraftan petrole bağımlı OPEC ekonomilerine ve Afrikalı büyük üreticilere yönelik istikrarlı ulusal gelir elde etme ve hükümet harcanmalarını destekleme noktasında büyük fayda sağlanırken, diğer taraftan uluslararası petrol şirketlerinin, üretim ve uzun dönemli altyapı geliştirme projelerini hayata geçirmelerine ve yatırımların daha güvenli bir şekilde gerçekleşmesine imkân tanınmış olur.

Petrolün varil fiyatının 100 dolar düzeyinde istikrarlı bir şekilde seyretmesi dünya enerji politikaları ve piyasalar için bir belirlilik sağlayabilmektedir. Ayrıca, bu seviyedeki fiyatların küresel enerji rejimine pozitif yan etkisi olacaktır. Bu yolla bir taraftan rüzgâr ve güneş gibi alternatif enerji kaynaklarının geliştirilmesi ve enerji verimliliği teşvik edilmiş olacak, diğer taraftan büyük petrol şirketlerinin daha etkin teknolojilere yatırım yapmalarının önü açılmış olacaktır.

The Oxford Energy Institute For Energy Studies (İngiltere)

<https://www.oxfordenergy.org/2014/03/what-the-ukrainian-crisis-means-for-gas-markets/>

UKRAYNA GAZ KRİZİNİN DOĞAL GAZ PİYASALARINA ETKİSİ

Rusya'nın Avrupa'ya ihraç ettiği doğal gazın yarısından fazlası Ukrayna aracılığı ile gönderilmektedir.

Gazprom CEO'sunun 7 Martta yaptığı açıklamaya göre ödemelerini yapmayan Ukrayna Avrupa doğal gaz kesintilerini tetikleyici bir krize neden olabilir.

Rusya'dan doğal gaz ihracatı 1 Mart tarihinde 476,5 mcm olarak gerçekleşmiştir ve bu rakam son 10 yılın ortalaması olan 438 mcm'ye yakın bir tablo çizmektedir. Naftogaz'ın transit firması olan Ukrtransgaz 4 Mart tarihinde yaptığı açıklamada ise 1 Mart tarihinde 45 mcm ithalat, 200 mcm transit geçiş sağlandığını belirtmiştir.

Şekil – 1 Rusya'nın Avrupa'ya Transit Boru Hatları

Source: J Stern, Chapter 3, in J. Henderson and S. Pirani (eds.), The Russian Gas Matrix (forthcoming 2014)

Gazprom 2013 yılında Ukrayna'ya 10 milyar dolar değerinde doğal gaz ihraç etmiştir. 2011-2012 yılındaki 14 milyar dolarlık maliyette azalma olmasına rağmen Ukrayna için hala önemli bir ithalat kalemi durumundadır.

17 Aralık'ta Vladimir Putin ve Viktor Yanukovich tarafından yapılan anlaşma ile Rusya 15 milyar dolarlık hükümet bonusu alacağını ve doğal gazın fiyatını 2014 yılının ilk çeyreği için 405 dolar/bin m³'ten 268,5 dolar/bin m³'e düşürmeyi kabul etmiştir. İlk 3 milyar dolarlık alım gerçekleştirilmiştir.

Şekil – 2 Ukrayna Doğal Gaz İthalatı

Table 1. Ukraine's gas imports		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Volume imported (bcm)		50.59	54.6	26.95	36.47	44.8	32.94	27.9
incl:	Naftogaz Ukrainy (Russian gas)*	50.59	54.6	26.95	36.47	40	24.89	12.9
	Naftogaz U and traders ("reverse flow")	0	0	0	0	0	0.05	2.1
	Ostchem Holding	0	0	0	0	4.8	8	12.9
Import price (\$/mcm)**		130	179.5	232.54	257	315.5	424	414
Estimated value of imports, \$ billion		6.58	9.8	6.27	9.37	14.1	13.97	12
Total gas consumption (bcm)		71.1	67.5	53.1	59	61.9	54.8	50.3
* 2007-09, includes Central Asian volumes. ** 2007-12, prices reported by Naftogaz or derived from its reports; Ostchem Holding purchases excluded. 2013, average price derived from state statistics committee information, including all purchasers								
Source. Volumes: <i>Energobiznes</i> /energy ministry. Prices: press reports/ Naftogaz Ukrainy. Estimated values: author's estimates								

Ukrayna'nın doğal gaz borçlarını ödemesinden kaynaklı sıkıntılar sonucunda 2006 ve 2009 yılları Ocak aylarında Avrupa'nın doğal gazının kesilmesine varan bir süreç yaşanmıştır.

Şubat ayı sonunda Ukrayna'nın döviz rezervi 15 milyar dolar civarındadır. (2 aylık ithalatını karşılamaktadır. Uluslar arası standart minimum 3 aylık gerektirmektedir.) Kamu borcu 37,5 milyar dolar, iç borç 35,5 milyar dolardır.

2009 yılı Ocak ayında oluşturulan kontratlara göre Gazprom-Naftogaz arzı ve transit kontratları 2019 yılına kadar sürecektir. Ayrıca Karadeniz donanmasının süresi 2017 yılından 2042 yılına kadar uzatılmış 5 yıl yenileme imkânı ile 2047 yılına kadar uzatılabilme imkanı verilmiştir.

2012 yılında Nord Stream boru hattının bitmesi ile birlikte Rus doğal gazının yaklaşık %50'si Ukrayna üzerinden taşınmaya başlanmıştır. (%80'lik orandan)

Ukrayna hattının büyük bir bölümü İtalya'ya giderken ayrıca Avustralya, Macaristan, Bulgaristan, Yunanistan, Eski Yugoslavya ve Türkiye'ye yönlendirilmektedir.

Şekil – 3 Ukrayna Doğal Gaz İthalatı

	2013	2012
Italy	25.33	15.08
Turkey	13	14.02
Germany	11.71	21
Czech Republic	7.32	7.28
Hungary	6	5.29
Slovakia	5.42	4.19
Austria	5.23	5.22
France	3.21	3.04
Bulgaria	2.76	2.53
Greece	2.63	2.5
Romania	1.19	2.17
Serbia	1.16	0.74
Slovenia	0.54	0.5
Switzerland	0.37	0.3
Bosnia-Herzegovina	0.19	0.26
Macedonia	0.04	0.08
Total	86.1	84.2

Sources: Gazpromexport, Ukrtransgaz, Argus estimates in Argus FSU, 27 February 2014, Defensive measures, p.3

Bu nedenle Rus doğal gazının kesilmesinden en fazla etkilenecek ülkeler Güney Doğu Avrupa ülkeleri olmaktadır. Yalnız Doğu Avrupa Nord Stream boru hatlarının etkisi ile geçmişteki krizlere göre daha avantajlı durumda bulunmaktadır.

Avrupa doğal gaz talebi krizin, kömür ve yenilenebilir enerjinin etkisi ile 2000'li yılların altında gerçekleşmektedir. 2000'li yıllara göre, 2012 yılında %8 altında, 2013 yılında %10 altında gerçekleşmiştir.

Şekil – 4 Güney Doğu Avrupa Talep, Rusya Arzı, Depolama

	2012 Demand (mcm)	2012 Russia Supply (mcm)	March 2012 Demand (mcm)		Storage at 3/03/2014	Days cover (estimate)
Bulgaria	2724	2700	279		391	44
Czech Republic	8188	6588	818		1006	47
Greece	4190	2262	433		-	-
Hungary	9746	4787	1007		1339	84
Romania	13481	6000	1319		-	-
Slovakia	5984	3792	644		1185	90
Aggregate	44313	26129	4500		3921	46
Italy	68680	13647	6553		8474	202

Sources: BP Statistical review of World Energy, IEA, GIE

Gazprom Ukrayna aracılığı ile 2013 yılında 86,1 bcm doğal gazı 387 dolar/bin m3 fiyat ile ihraç etmiştir. 2013 yılında 162,7 bcm doğal gaz ithal etmesi ile satışlarının %53'ünü Ukrayna aracılığı ile gerçekleştirdiğini göstermektedir. Sberbank tahminlerine göre Gazprom 2013 yılında 162,7 milyar dolar gelir elde etmiştir. Avrupa'ya doğal gaz ihracatını bundaki payı %39 civarındadır. Bu miktarın %20'sinin Ukrayna aracılığı ile gerçekleştirilen doğal gaz ithalatı ile gerçekleşmektedir. Rusya'nın Ukrayna'ya doğal gaz ihracatından 2013 yılında 10,7 milyar dolar gelir elde ettiği düşünülmektedir. (25,8 bcm ve 414 dolar/tcm)

Rusya'nın doğal gaz satışlarının toplam ihracat satışlarının %14'ünü oluşturmaktadır. (petrol oranı %50'den fazladır.)

Rusya ekonomisinin dengelenmesi için petrolün varil fiyatının 115 dolar civarında olması gerekmektedir. (Rublenin değerinin azalması ile bu rakam düşebilir.)

Doğal gazın kesilmesi Ukrayna'nın transit gelirleri açısından da dezavantaj teşkil etmektedir. 2013 yılında transit ücreti 3,05 dolar.mcm/100 km olarak gerçekleşmiştir. Toplam 86 bcm doğal gaz ve 1160 km hat uzunluğu dikkate alındığında Ukrayna'nın gelirinin 3-3,1 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Ukrayna gazının kesilmesi durumuna karşı Gazprom CEO'sunun 4 Mart tarihli Gazprom Yatırımcı Toplantısında yaptığı açıklama ile 55 bcm Nord Stream, 33 bcm Yamal Europe ve 16 bcm Blue Stream ile gerçekleştirilerek toplam 104 bcm doğal gazın ihraç edilebileceği belirtilmiştir. Bu miktarlar Rusya'nın 2014 yılı için hedeflediği 155 bcm'in altında kalmaktadır. 2014 yılında Rusya Ukrayna transit boru hattının 86 bcm olan payını 60 bcm'e düşürmek istemesine rağmen Ukrayna transit hattından vazgeçilmesi için yeni rotaların yapılması gerekliliği kesin olarak ortaya çıkmaktadır.

2013 yılında Rusya'dan ithal edilen doğal gazın yarısı Ostchem Holdin tarafından gerçekleştirilmiştir. (25,8 bcm in 12,9 bcm'i)

Ukrayna gaz tüketimi 2000'li yıllarda 65-75 bcm/yıl, 2012 yılında 54,8 bcm, 2013 yılında 50,8 bcm olarak gerçekleşmiştir. 4 çeşit müşteri bulunmaktadır.

Sanayi ve elektrik sektörü (25,8 bcm, 2012) doğal gazı ithalat fiyatlarına ticari fiyatların eklenmesi sonucu oluşan fiyattan almaktadır.

Konut ve kamu sektörü (19,2 bcm, 2012) Naftogaz tarafından üretilen doğal gazı sübvansiyonlu fiyatlardan almaktadır.

Bölgesel ısıtma şirketleri (8,8 bcm, 2012) ithal gazı Naftogaz tarafından düzenlenmiş düşük fiyatlardan almaktadır.

Teknik kullanım ve diğerleri (4bcm)

Yapılması planlanan Güney Akımın toplam kapasitesinin 63 bcm olması planlanmaktadır. 4 kademeli olarak planlanan boru hattının ilk kademesi 16 bcm ve 2015 yılında faaliyete geçmesi planlanmaktadır.

<http://www.brookings.edu/research/papers/2014/03/carbon-partnership-china-latin-america-edwards-roberts>

YÜKSEK KARBONLU ORTAKLIK MI?

KARBON YASAKLI DÜNYADA ÇİN – LATİN AMERİKA İLİŞKİLERİ

Çin'in Latin Amerika'da hızla artan yatırım, ticaret ve kredileri, politika çevrelerinde bahsedilen yüksek karbonlu kalkınma yollarının oturmasıyla sağlama alınabilir. Fosil yakıtların çıkarılması da dahil olmak üzere yüksek karbonlu faaliyetler; büyük ölçekli tarımın genişlemesi ve ara mallar için doğal kaynakların işlenmesi gibi aktivitelerden oluşmaktadır.

Çin ve Latin Amerika 2015 yılında sona erecek süreç içerisinde kritik bir role sahiptir; çünkü ikisi toplamda küresel sera gazı emisyonlarının %40'ını yaymaktadırlar. Bazı Latin Amerika ülkeleri, sera gazı seviyelerinin düşük seviyelerde olmasından dolayı dünya lideridir. Çeşitli kamuya dayalı azaltma hedefleri taahhüt etmişlerdir. Düşük karbonlu yolda kalmak ya da devam etmek bu ülkeler için çok kritiktir; fakat azımsanmayacak miktardaki Çin'in ticaret ve doğal kaynaklar yatırımları bölgeyi sürdürülemez bir yöne sürükleyerek riske atmaktadır.

Çin yatırımları ve Latin Amerika mallarının ithalatı belki iki tarafın "*Dirty Ministries*=çevreye olumsuz etkisi olan bakanlıkları" (örneğin tarım, enerji bakanlıkları) arasındaki politik ve ticari bağları güçlendirmekte; buna karşılık olarak da çevre ve iklim değişikliği birimlerini de karşı karşıya getirmektedir. Bu "*Clear Ministries*=çevreyi olumsuz etkisi olmayan bakanlıklar" genel olarak bölgede zayıftırlar ve marjinal olarak görülmektedirler.

Çin, iklim değişikliği ile mücadelede Latin Amerika ülkeleriyle işbirliği yapma konusuyla ilgilendiğini açıklamıştı; ancak UNFCCC dışındaki ikili veya çok taraflı gelişmeler çok sınırlı kaldı. Çin ve Latin Amerika karşılıklı olarak yenilenebilir enerji gibi düşük karbonlu kalkınma yollarına tekrar odaklanırsa bu durum iki tarafın da yararına olabilir. Çin'in küresel yenilenebilir enerji piyasalarındaki artan etkisi, Latin Amerika'da temiz enerjiye yatırım için mükemmel fırsatlar sunmaktadır.

Çin ve Latin Amerika ülkeleri; tarım, ormancılık, enerji ve ulaşımdan kaynaklı emisyonların azaltılmasının finanse edilmesine odakladığı kadar, iklim etkilerine uyum için teknoloji ve stratejilerin paylaşılmasına da odaklanmış, yeni oluşturulan China-CELAC (Community of Latin American and Carriibbean States) forumu ile yeni bir iklim değişikliği girişimi başlatmışlardır. Çin – Latin Amerika ilişkilerinde, çevresel koruma ve ülkeleri karbon yoğun yollara sokacak uygulamalardan kaçınarak düşük karbonlu sürdürülebilir büyüme yollarıyla ortaklık kurmak yaygınlaştırılmalıdır.